

DENISE E. BRONSON
AMY N. MENDENHALL
The Ohio State University

WKŁAD KOBIET W BADANIA W ZAKRESIE PRACY SOCJALNEJ I EWALUACJI W STANACH ZJEDNOCZONYCH: 1890–1940

Większość naukowców i historyków zajmujących się pracą socjalną utożsamia początek profesjonalnej pracy socjalnej w Stanach Zjednoczonych z uruchomieniem uniwersyteckich programów edukacyjnych w latach 90. XIX wieku (Kahn, 1998). Uniwersytet w Chicago rozpoczął kursy w zakresie pracy socjalnej w 1895 roku, a Uniwersytet Columbia w 1898 roku. Do 1919 roku istniało już 15 instytucji oferujących edukację w zakresie pracy socjalnej (Boehm, 1973).

Pierwsze 25 lat profesjonalnej pracy socjalnej było bardzo ważnym i ciekawym okresem, w którym ukształtowała się podstawowa tożsamość tej dyscypliny. Dyskusje rozpoczęte w tych wczesnych latach oraz podjęte wówczas decyzje miały długotrwały wpływ na rozwój pracy socjalnej i bezpośrednio ukształtowały współczesne poglądy na temat praktyki i edukacji, a szczególnie na rolę badań i ewaluacji.

We wczesnych latach XX wieku nauka i metody naukowe były wysoko cenione. Równocześnie w tym okresie, w ramach pracy socjalnej i innych społecznych dyscyplin naukowych, podejmowano badania nad sposobami łagodzenia problemów społecznych (Kahn, 1998). Do dziś wspólne korzenie badawcze znajdują odzwierciedlenie w metodach, które pracownicy socjalni stosują w celu ewaluacji wpływu podejmowanych programów socjalnych, identyfikowania czynników związanych z różnymi zagadnieniami społecznymi i oceniania rezultatów różnych dziedzin polityki społecznej. Również kryteria używane do oceny wartości i zasad

badań w zakresie pracy socjalnej bazują na standardach ustanowionych w ramach nauk społecznych (Tucker, Garvin, Sarri, 1997).

W pierwszych latach kształtowania się pracy socjalnej w Stanach Zjednoczonych badania pełniły dwie podstawowe funkcje. Po pierwsze, były wykorzystywane w celu wspierania działań na rzecz zmiany społecznej, poprzez kształtowanie świadomości społecznej na temat problemów społecznych. Po drugie, miały prowadzić do rozwoju i ewaluacji praktyki w zakresie pracy socjalnej. O tych dwóch celach badań wspomina Reid w *Encyklopedii pracy socjalnej* z 1987, stwierdzając, iż były one przedmiotem intensywnej debaty w okresie pierwszych lat kształtowania się profesji pracownika socjalnego. Debata ta trwa do dziś i prowadzi do ożywionej dyskusji na temat zdecydowanej rozbieżności pomiędzy badaniami a praktyką (Gingerich, 1990; Thomas, 1978), rolą teorii w praktyce pracy socjalnej (Thyer, 2001a; 2001b; Gomory, 2001a; 2001b) a stopniem, w jakim badania i rezultaty ewaluacji powinny stanowić wskazówki dla praktyki pracy socjalnej (Bronson, 2000).

Dużą rolę w tej debacie odegrały i nadal odgrywają kobiety. Ich prace, które powstały w ciągu pierwszych 50 lat profesjonalnej pracy socjalnej, pomogły określić przyszłość badań i ewaluacji, a w konsekwencji również edukacji w tej dziedzinie.

Badania ukierunkowane na rzecznictwo i zmianę społeczną

Wielu pracowników socjalnych charakteryzowało się swoistym łączeniem postawy badacza i obrońcy spraw, na rzecz których działali, mając na celu podnoszenie świadomości społecznej na temat ważnych kwestii społecznych oraz promowanie polityki i zmianę programów.

W badaniach, u których podstaw leżało rzecznictwo, stosowano metody nauk społecznych, co służyło zbieraniu dowodów na powszechność problemów społecznych oraz poszukiwaniu czynników związanych z ich występowaniem. Praca ta doprowadziła do zmian w wielu dziedzinach, m.in. w działaniach dotyczących dzieci, biedy, edukacji i przemocy.

W badaniach tych koncentrowano się na opisywaniu problemów społecznych, również ze statystycznego punktu widzenia, tak by stawały się

one bardziej zrozumiałe i trafiły do wyobraźni zarówno całego społeczeństwa, jak i polityków. Gdy problemy te były już znane opinii publicznej, władze lokalne, stanowe i federalne nie mogły ich ignorować.

Ten typ badań był prowadzony tylko w celu rozpoczęcia procesu zmiany społecznej. Poprawa bezpośredniej pracy socjalnej nie była w żaden sposób związana z działaniami pionierów – badaczy pracy socjalnej.

We wczesnych latach rozwoju pracy socjalnej wiele znaczących osób zaangażowanych w działania skierowane na rzecznictwo stanowiły kobiety. Czyniły one wysiłki, aby edukować społeczeństwo i promować zmiany dotyczące ubóstwa, bezrobocia, warunków życia i pracy oraz traktowania dzieci. Dziś podkreśla się często znaczącą rolę tych kobiet w rozwoju profesji i wkład w wysiłki czynione na rzecz reform. Jednakże rzadko były one doceniane za wkład w badania w zakresie pracy socjalnej.

W okresie pomiędzy 1890 a 1940 rokiem wyróżniało się pięć aktywnie zaangażowanych kobiet w badania, których celem było podnoszenie świadomości społecznej. Były to: Dorothea Lynde Dix, Jane Addams, Florence Kelley, Julia Lathrop i Edith Abbott.

Dorothea Lynde Dix (1802–1887)

Dorothea Lynde Dix była pierwszą badaczką i gorliwą rzeczniczką losu chorych umysłowo. Wielki wpływ na życie Dix mieli zarówno jej ojciec, kaznodzieja metodysta, jak i purytański dziadek. Przed rozpoczęciem pracy reformatorskiej, aż do około 1841 roku, Dix prowadziła swoją własną prywatną szkołę (Greenstone, 1979). Jednakże zły stan zdrowia zmusił ją do rezygnacji z prowadzenia placówki. W późniejszym okresie poproszono ją, aby zaczęła uczyć więźniów w więzieniu East Cambridge, gdzie szczególnie zainteresował ją los znajdujących się tam chorych umysłowo. Zwróciła również uwagę na warunki, w jakich żyli więźniowie. Zauważyła, między innymi, że cele nie były wystarczająco ogrzewane. Gdy w rozmowie ze strażnikiem poruszyła ten temat, usłyszała, że więźniowie nie potrzebują ogrzewania (Tiffany, 1890).

Problem chorych umysłowo rozwinęła w swoich badaniach, w których wykazała, iż w całym kraju żyło wiele osób chorych umysłowo, które były traktowane jak zwierzęta w klatkach, a ich podstawowe potrzeby nie były zaspokajane.

Podróżując po kraju, Dix prowadziła badania, które miały wesprzeć jej starania zmierzające do zmiany społecznej w tym zakresie. Prowadząc jednoosobową krucjatę, w ciągu ośmiu lat przewędrowała 60 tys. mil, licząc chorych umysłowo i odnotowując stan opieki nad nimi (Polansky, 1973). Dokładne dane, które zebrała, umożliwiły jej opracowanie przybliżonych statystyk dotyczących tego ważnego zagadnienia społecznego.

W 1848 roku Dix zwróciła się z petycją do Kongresu, prosząc o pomoc federalną dla chorych umysłowo. Na podstawie zebranych przez siebie danych była w stanie ocenić, iż istniejące instytucje nie mogły pomieścić więcej niż 1/12 osób wymagających natychmiastowej opieki (Polansky, 1973). Dix walczyła o swoją sprawę w całym kraju. Przedstawiła ją władzom siedemnastu stanów, a także brytyjskiemu ministrowi spraw zagranicznych oraz papieżowi Piusowi IX (Greenstone, 1979). W rezultacie jej wysiłków założono 32 szpitale w Ameryce oraz w Kanadzie, Japonii, Szkocji i na wyspach Kanału La Manche.

Dix jest przykładem jednego z pierwszych pracowników socjalnych, którzy potrafili wykorzystać badania ukierunkowane na rzecznictwo i zmianę społeczną.

Jane Addams (1860–1935)

Najbardziej znaną z kobiet – pionierek w zakresie rozwoju pracy socjalnej – jest Jane Addams – twórczyni ruchu *settlement house* (siedlisko, schronisko). W swoim życiu Addams pełniła różne role: fundatorki, organizatorki, mediatorki, mentorki, badaczki i wiele innych. Napisała 10 książek, ponad 200 artykułów i wygłosiła setki przemówień i wykładów (Lundblad, 1995). W 1910 roku jako pierwsza kobieta została przewodniczącą Krajowej Konferencji Organizacji Charytatywnych i Poprawczych (National Conference of Charities and Corrections). Ponadto uzyskała doktoraty *honoris causa* z 13 uniwersytetów, w tym pierwszy doktorat *honoris causa* wręczony kobiecie w Yale University. W 1931 roku dostała Nagrodę Nobla za całokształt swojej pracy.

Addams była najmłodsza z pięciorga dzieci. John Addams – biznesmen i cieszący się szacunkiem senator namawiał córkę do rozwoju zainteresowań i podejmowania coraz to nowych wyzwań. Mając poparcie ojca, Jane uczęszczała do Rockford Seminary, gdzie była świetną studentką

(Levine, 1971). Po śmierci ojca w 1881 roku Addams przeżyła okres depresji i zwątpienia, co zniweczyło jej plany dotyczące podjęcia studiów medycznych w Women's Medical College w Filadelfii (Deegan, 1986). Po kilku latach kryzysu, podróżyach do Europy i po wizycie w sławnym Toynbee Hall w slumsach Londynu, podjęła decyzję, aby założyć, wraz ze swoją koleżanką z college'u – Ellen Gates Starr, Hull House – słynne schronisko (*settlement house*) w zachodniej części Chicago. Pod jej kierownictwem i superwizją Hull House stał się centrum rzecznictwa, edukacji i badań związanych z usługami dla ludzi biednych.

Jako założycielka Hull House Addams wychowała i miała wpływ na wielu badaczy – pracowników socjalnych. Pierwsze kobiety – pracownice socjalne, takie jak Florence Kelley, Julia Lathrop, Grace Abbott, Edith Abbott, Alice Hamilton i Sophonisba Breckinridge, wywodzą się właśnie z Hull House.

Addams pod wpływem swojego przyjaciela J. Deweya zaczęła stosować techniki ankietowe i eksperymentalne, wprowadzając w ten sposób do praktyki pracy socjalnej koncepcję badań i odpowiedzialności za ich wyniki.

Metoda Addams polegała na przeprowadzeniu działania, obserwacji jego skutków oraz modyfikacji działań podmiotu (Greenstone, 1979). Addams uważała, że pracownicy schroniska dla ubogich mieli nie tylko obowiązek pomagać ludziom skrzywdzonym przez los, lecz także powinni badać warunki życia tych ludzi (Franklin, 1986). Addams wykorzystywała Hull House do realizacji badań naukowych, których celem było wykorzenienie problemów społecznych zarówno na poziomie lokalnym, jak i krajowym. Ona sama i mieszkańcy Hull House badali takie czynniki, jak: warunki pracy w fabrykach, warunki mieszkaniowe, sanitarne, dystrybucję kokainy, choroby oraz wagarowanie i uchylanie się od pracy (Brieland, 1990).

Najbardziej znanym spośród tych projektów był „Hull House Maps and Papers”. Badania, wzorowane na przeprowadzonych przez Ch. Bootha w latach 80. XIX wieku badaniach na temat londyńskiej biedy, prowadzone w Chicago w 1895 roku były dokładną analizą dzielnicy, w której znajdowało się schronisko. Brano pod uwagę zależność pomiędzy biedą a przynależnością do grupy etnicznej, zatrudnieniem i dochodem (Muncy, 1991). Dane uzyskane w badaniach wykorzystano do wspierania

mieszkańców, którzy wysuwali żądania zmiany warunków życia do rady miejskiej i władz stanowych (Brieland, 1990). Projekt ten, realizowany wspólnym wysiłkiem mieszkańców Hull House oraz Addams, która działała na rzecz upowszechniania wyników uzyskanych w tych badaniach, przyczynił się do rozgłosu Hull House jako „laboratorium społecznego” i przyciągnął doń nowy typ mieszkańców – studentów posiadających dobre przygotowanie w zakresie nauk społecznych (Muncy, 1991). Tworząc tak silne środowisko badawcze, Addams wpłynęła na rozwój badań w zakresie pracy socjalnej, które koncentrowały się na podnoszeniu świadomości i motywowaniu do zmiany społecznej.

Florence Kelley (1859–1932)

Gorliwa rzeczniczka praw robotników przemysłowych, Florence Kelley, była badaczem – pracownikiem socjalnym wyrosłym z tradycji Hull House. Kelley, opisywana jako osoba odważna, porywcza i obdarzona pasją moralizatorską, bezwzględnie dążyła do osiągnięcia tego, w co wierzyła (Muncy, 1991). Swoje doświadczenie badawcze zdobyła w trakcie pierwszych lat studiów na uniwersytecie Cornell i później w trakcie studiów magisterskich na uniwersytecie w Zurychu, a również jako członek partii socjalistycznej w Nowym Jorku.

Jej nieustępliwość i doświadczenie badawcze przekonało federalnego komisarza ds. pracy, aby dopuścić ją na listę badaczy slumsów Chicago oraz warunków pracy robotników. Kelley udało się zwerbować innych mieszkańców Hull House i członkinie Związku Kobiet Illinois (Illinois Women’s Alliance) do działań zmierzających do przekonania stanowych władz ustawodawczych, aby wprowadzić odpowiednie regulacje dotyczące warunków pracy w szczególnie eksploatujących zawodach (Muncy, 1991). W rezultacie w 1893 roku została uchwalona ustawa zabraniająca zatrudniania dzieci, ograniczająca liczbę godzin pracy dla kobiet oraz regulująca szczególnie trudne warunki pracy. Kelley została wyznaczona jako pierwszy inspektor w stanie Illinois do kontroli wprowadzania w życie ustawy w zakładach przemysłowych.

Podjęcie Kelley do problemów społecznych – oparte na badaniach oraz pracy w charakterze rzeczniczki – zostało uznane za modelowe dla reformatorów schronisk, szczególnie tych pochodzących z Hull House.

Czerpiąc ze swojego doświadczenia w zakresie nauk społecznych, Kelley uczyła mieszkańców Hull House, by rozpoczynali swoje działania od dokładnego wglębnienia się w konkretny problem. Uważała, że uzbrojeni w odpowiednie dane mogą upublicznić badane przez siebie zagadnienie i proponować własne rozwiązania. Z chwilą pozyskania poparcia społecznego należało tworzyć grupy nacisku na rzecz zmian na poziomie rządu (Muncy, 1991). Krótko mówiąc, strategia opierała się na badaniach, ich upublicznieniu, organizacji i lobbowaniu.

Kelley przyczyniła się do rozwoju badań w zakresie pracy socjalnej, dostarczając wskazówek do tego, jak połączyć badania i rzecznictwo w celu zakończonego sukcesem wysiłku zmierzającego do zmiany społecznej.

Julia Lathrop (1858–1932)

Jako pierwsza kobieta kierująca jednym z biur federalnych, Julia Lathrop wykorzystywała swe stanowisko dyrektora Amerykańskiego Biura do spraw Dzieci [U.S. Children's Bureau], w celu promocji badań skoncentrowanych na rzecznictwie na skalę narodową. Lathrop ukończyła w 1880 roku Vassar College, ale wcześniej przez rok uczęszczała do Rockford Seminary, gdzie po raz pierwszy spotkała młodą Addams. Kilka lat później podjęła pracę w schronisku w Chicago. Lathrop i Kelley – bliskie przyjaciółki Addams odgrywały ważną rolę w Hull House. Kelley zapoznała Lathrop ze swoją strategią badań i reformy społecznej oraz sytuacją kobiet i dzieci (Muncy, 1991). W czasach spędzonych w Hull House Lathrop angażowała się w wiele projektów badawczych i była pierwszym dyrektorem ds. badań w Chicago School of Civics and Philanthropy (Parker, Carpenter, 1981). W wyniku długotrwałej kampanii na rzecz utworzenia rządowego biura zajmującego się sprawami dzieci, została nominowana przez prezydenta Williama Howarda Tafta na stanowisko pierwszego dyrektora U.S. Children's Bureau w 1912 roku.

Zasady obowiązujące w badaniach i działaniach w schronisku przeniosła do swojej pracy w U.S. Children's Bureau. Z chwilą jego utworzenia w 1912 roku główną rolą biura było prowadzenie badań i składanie raportów, a nie administrowanie i przygotowywanie aktów prawnych (Parker, Carpenter, 1981). W czasach gdy Lathrop była dyrektorem

w Children's Bureau, przedmiotem badań były takie kwestie, jak: umieralność noworodków, rejestracja urodzeń, przygotowanie matek do opieki nad niemowlętami i zajmowania się zdrowiem dzieci. Raporty z tych badań doprowadziły do wyznaczenia specjalnych urzędników ds. zdrowia (*health officers*), wzrostu rejestracji urodzeń oraz do polepszenia sytuacji w takich dziedzinach związanych z umieralnością niemowląt, jak warunki mieszkaniowe, zasiłki dla bezrobotnych oraz najniższe uposażenie. W badaniach nad umieralnością noworodków i w kolejnych badaniach Lathrop i pozostali pracownicy używali metody kwestionariusza *door-to-door*, która wywodziła się z tradycji nauczania Florence Kelley w Hull House.

Lathrop udało się wynieść pracę socjalną na poziom krajowy, poprzez zaangażowanie biura na rzecz badań zmierzających do zmiany społecznej.

Edith Abbott (1876–1957)

Edith Abbott wpłynęła na rozwój pracy socjalnej jako profesji, a w szczególności – badań w zakresie pracy socjalnej, współpracując z Sophonisbą Preston Breckinridge w Chicago School of Civics and Philanthropy. Przed przyjęciem zaproszenia Lathrop i Breckinridge do przyłączenia się do Chicago School Abbott miała już duże doświadczenie naukowe. Ukończyła studia niższego stopnia na Uniwersytecie w Nebrasce i uzyskała doktorat w zakresie ekonomii politycznej na Uniwersytecie w Chicago. Spędziła również rok w Lidze Kobięcych Związków Zawodowych (Women's Trade Union League) i w Carnegie Institution, jak również rok w London School of Economics and Political Science (Costin, 1983). W końcu przebywała przez rok w Wellesley College, ucząc ekonomii tuż przed przyjęciem propozycji z Chicago School.

Celem Abbott – jako osoby nauczającej pracy socjalnej – było przekształcenie umiejętności badawczych skoncentrowanych na rzecznictwie, które wprowadziła do zawodu Kelley, w naukowe metody badawcze w zakresie pracy socjalnej. Używając słów Abbott, chciała „jednolitego i naukowego programu nauczania w zakresie pomocy społecznej”. Uważała również, że „programy nauczania na poziomie akademickim w większości szkół zawodowych były na niskim poziomie i obejmowały w wielu szkołach jedynie różnorodne aspekty pracy z przypadkiem. Praca z przy-

padkiem jest jednak daleka od tego, czym jest cała sprawa” (Abbott, 1931:12–13). Abbott chciała, aby każdy pracownik socjalny był w stanie studiować profesjonalną literaturę w zakresie badań i statystyki. Trudno się było jej pogodzić z sytuacjami, w których eksperci zajmujący się badaniami naukowymi, w tym również badaniami statystycznymi w innych dziedzinach, byli proszeni o przeprowadzenie badań z zakresu pracy socjalnej, ponieważ pracownicy socjalni do takich badań nie byli przygotowani. Uważała, iż jedynie naukowe metody mogą być podstawą udanych reform w zakresie pracy socjalnej. Jej zdaniem „jednym z powodów powolnego postępu niektórych ważnych reform społecznych w przeszłości był fakt, że pracownicy socjalni nie byli przygotowani do prowadzenia badań oraz analizy i interpretacji pozyskiwanych przez siebie danych” (Abbott, 1931: 52).

Breckinridge i Abbott dodały do swojego programu nauczania badania społeczne i statystykę. Wymagały od swoich studentów, by ci nie tylko doskonalili swoje umiejętności i wiedzę w zakresie statystyki i najnowszych metod badań społecznych, lecz również angażowali się w badanie i przyczyniali do powiększania zbioru danych na temat warunków życia, legislacji społecznej oraz eksperymentów w zakresie reform (Muncy, 1991). Wykorzystując fundusze z kontraktów, które pozyskiwały z Fundacji Russell Sage (Russell Sage Foundation), Federalnego Urzędu Pracy (Federal Department of Labor) i od władz lokalnych, Breckinridge i Abbott zatrudniały jako asystentów do badań wielu swoich studentów. W ten sposób studenci zyskiwali możliwość publikacji artykułów zawierających wyniki ich badań (Muncy, 1991).

Poza rozwojem programów nauczania Breckinridge i Abbott opublikowały wiele podręczników, których przesłaniem było pokazanie, iż dobrze wykształceni pracownicy socjalni potrafią przekształcać swoje materiały zbierane metodą *door-to-door* w dane naukowe i w ten sposób uczestniczyć w procesie kształtowania polityki społecznej (Muncy, 1991).

Badania w zakresie praktyki i ewaluacji

Równoległe do wyżej wspomnianych badań i wysiłków na rzecz rzecznictwa były prowadzone inne prace badawcze, które koncentrowały się na rozwoju i ewaluacji działań praktycznych w pracy socjalnej. Ten typ badań był kluczowy dla pracy socjalnej, która stawiała się profesją. Wczesne badania skierowane na działania praktyczne pracowników socjalnych koncentrowały się na pracy z jednostką oraz rodziną i na określeniu, jak spowodować, aby interwencja na poziomie mikro była najbardziej efektywna. Poprzez odkrycie efektywnych działań praktycznych i pokazanie pracy z jednostką zakończonej sukcesem można było uwierzyć, iż działania te mogą również mieć pozytywny wpływ na całe społeczeństwo.

Główną przedstawicielką kierunku opartego na badaniach i ewaluacji była Mary Richmond. W centrum jej nauczania tkwiło przekonanie o konieczności prowadzenia dokładnych badań naukowych i ewaluacji, stanowiące podstawę udanej pracy socjalnej z indywidualnym przypadkiem.

Mary Richmond, stojąca na czele ruchu Towarzystwa Organizacji Dobroczynnej (Charity Organization Society – COS), odegrała ważną rolę w procesie przekształcania pracy socjalnej z działalności charytatywnej w działalność profesjonalną. Jako jedna z najbardziej wpływowych członkiń ruchu COS Richmond kierowała stowarzyszeniami w różnych miastach. Opublikowała wiele książek i artykułów, na czele ze słynnym podręcznikiem pracy z przypadkiem *Diagnoza społeczna (Social Diagnosis)*. Ponadto przez wiele lat kierowała oddziałem COS w Fundacji Russell Sage (Germain, Hartman, 1980). Była współzałożycielką Nowojorskiej Szkoły Filantropii (New York School of Philanthropy), która później w 1940 roku przekształciła się w Wydział Pracy Socjalnej Uniwersytetu Columbia.

Richmond była wychowywana przez babkę i ciotkę, ponieważ oboje rodzice zmarli na gruźlicę, gdy była jeszcze dzieckiem. Sama Richmond w młodości chorowała na gruźlicę i przez całe życie była słabego zdrowia (Agnew, 2004). Pomimo swojego chłonnego umysłu z powodu złej sytuacji finansowej ukończyła tylko szkołę średnią. Później zmuszona była podjąć pracę, aby utrzymać siebie i swoich krewnych. W 1889 roku zo-

stała zatrudniona jako asystent skarbnika w oddziale COS w Baltimore i ze względu na swe kompetencje i zaangażowanie w pracę szybko awansowała na stanowisko sekretarza generalnego (Germain, Hartman, 1980). Był to początek jej długiej kariery w organizacjach charytatywnych, a potem w pracy socjalnej. W jej trakcie podkreślała wagę umiejętnej pracy z jednostką i ewaluacji. Fakt, iż jej głównym zainteresowaniem był poziom mikro, nie oznaczał, że ignorowała problemy na poziomie makrostrukturalnym. Przeciwnie – pisała: „polepszanie warunków ogólnych i indywidualnych jest wzajemnie zależne” (Richmond, 1917: 25). Była zainteresowana elementami składowymi procesu interwencji w pracy socjalnej (Franklin, 1986). Według niej podstawową częścią zwieńczonej sukcesem pracy z jednostką było prowadzenie badań nad życiem konkretnych klientów i badań porównawczych dokumentacji pracy z klientami (Richmond, 1917). Badania i ewaluacja pracy z klientami miały w końcowym etapie prowadzić do określenia form najbardziej efektywnej pomocy.

Bazując na naukowych podstawach, Richmond w książce *Diagnoza społeczna* (1917) dostarczyła wskazówek do prowadzenia efektywnej pracy z jednostką. W swojej książce ukazała, jak zbieranie i analiza dokumentacji społecznej (*social evidence*) może ujawnić symptomy problemów i ich przyczyny. Pojęcie „social evidence” było zdefiniowane jako „wszystkie fakty związane z historią jednostki i rodziny, które wzięte razem wskazują na źródła trudności socjalnych danego klienta i środki, które mogą prowadzić do ich rozwiązania” (Richmond, 1917: 43).

W *Diagnozie społecznej* znajdujemy dokładne opisy procesu pracy z jednostką i zakresu pozyskiwania niezbędnych informacji na temat jednostki i jej sytuacji.

Tezy zawarte w książce miały, zdaniem Richmond, przyczynić się do uświadomienia, że praca z jednostką i proces pomocy mogą być podobne pod względem umiejętności technicznych i naukowych do działań profesjonalnych w medycynie.

Wnioski

Pierwsze 50 lat profesjonalnej pracy socjalnej w Stanach Zjednoczonych stały się fundamentem dla praktyki i kształcenia w zakresie pracy socjalnej w XXI wieku. Dyskusje na temat roli i funkcji badań w pracy socjalnej, rozpoczęte na początku XX wieku, trwają do dzisiaj. Obecnie koncentrują się one na roli teorii w pracy socjalnej (Thyer, 2001a; 2001b; Gomory, 2001a; 2001b), znaczeniu naukowego modelu pracownika socjalnego – praktyka (Bronson, 2000), wykorzystaniu badań w kształtowaniu najlepszych rozwiązań dla praktyki (*best practices*) i praktyce opartej na zebranej dokumentacji przypadku (*evidence-based practice*) (Gambrill, 2003; Gibbs, 2003) oraz na najbardziej adekwatnych dla pracy socjalnej typach metod badawczych. Każda z tych dyskusji sięga swoimi korzeniami do badań skierowanych na rzecznictwo i ewaluację działań praktycznych w pracy socjalnej zapoczątkowanych u zarania historii profesji pracownika socjalnego.

Wkład wniesiony przez kobiety w kształtowanie fundamentów pracy socjalnej we wczesnym okresie jej rozwoju znajduje swoje odzwierciedlenie także w prowadzonych współcześnie dyskusjach na temat przyszłych kierunków badań, ewaluacji, praktyki i edukacji w zakresie pracy socjalnej.

Tłumaczenie: Mariola Bocheńska-Seweryn

Bibliografia

- Abbott, E. (1931) *Social welfare and professional education*, University of Chicago Press, Chicago.
- Agnew, E. (2004) *From Charity to Social Work: Mary E. Richmond and the Creation of an American Profession*, University of Illinois Press, Chicago.
- Boehm, W. (1973) „Education for Social Work” w: *Encyclopedia for Social Work* (16th ed., 257–273), National Association of Social Workers, Silver Spring, MD.
- Brieland, D. (1990) „The Hull House tradition and the contemporary social worker: Was Jane Addams really a social worker?”, *Social Work*, 35(2), 134–138.

- Bronson, D.E. (2000) „Progress and problems in Social Work research and evaluation in the United States”, *Journal of Social Work Research and Evaluation*, 1(2), 125–137.
- Costin, L.B. (1983) „Edith Abbott and the Chicago influence on Social Work Education”, *Social Service Review*, 57(1), 94–111.
- Deegan, J. (1986) *Jane Addams and the men of the Chicago School, 1892–1918*, University of Chicago Press, Chicago.
- Franklin, D.L. (1986) „Mary Richmond and Jane Addams: From moral certainty to rational inquiry in social work practice”, *Social Service Review*, 60(4), 504–525.
- Gambrill, E. (2003) „Evidence-based practice: Sea change or the emperor’s new clothes?”, *Journal of Social Work Education*, 39(1), 3–23.
- Germain, C.B., A. Hartman (1980) „People and ideas in the history of social work practice”, *Social Casework: The Journal of Contemporary Social Work*, 61(6), 323–331.
- Gibbs, L. (2003) *Evidence-based practice for the helping professions*, Brooks/Cole, Pacific Grove, CA.
- Gingerich, W. (1990) „Rethinking single-case evaluation” w: L. Videka-Sherman, W.J. Reid (red.) *Advances in Clinical Social Work Research* (11–24), National Association of Social Workers, Silver Spring, MD.
- Gomory, T. (2001a) „A fallibilistic response to Thyer’s theory of theory-free empirical research in social work practice”, *Journal of Social Work Education*, 37(1), 26–50.
- Gomory, T. (2001b) „Critical rationalism (Gomory’s blurry theory) or positivism (Thyer’s theoretical myopia): Which is the prescription for social work research?”, *Journal of Social Work Education*, 37(1), 67–78.
- Greenstone, J.D. (1979) „Dorothea Dix and Jane Addams: From Transcendentalism to Pragmatism in American Social Reform”, *Social Service Review*, 53(4), 527–559.
- Kahn, A.J. (1998), *Themes for a history: The origins of the American social work profession, with special reference to its professional education*, The Eleventh Annual Robert J. O’Leary Memorial Lecture, The Ohio State University College of Social Work, Columbus.
- Levine, D. (1971) *Jane Addams and the liberal tradition*, State Historical Society of Wisconsin, Madison.
- Lundblad, K.S. (1995) „Jane Addams and Social Reform: A Role Model for the 1990s”, *Social Work*, 40(5), 661–669.
- Muncy, R. (1991) *Creating a Female Dominion in American Reform, 1890–1935*, Oxford University Press, New York.
- Parker, J.K., E.M. Carpenter (1981) „Julia Lathrop and the Children’s Bureau: The emergence of an institution”, *Social Service Review*, 55(1), 60–77.
- Polansky, N.A. (1973) „Research in social work” w: *Encyclopedia of Social Work* (16th ed., 1098–1106), National Association of Social Workers, Silver Spring, MD.

- Reid, W. (1987) „Research in social work” w: *Encyclopedia of Social Work* (18th ed., 474–487), National Association of Social Workers, Silver Spring, MD.
- Richmond, M. (1917) *Social diagnosis*, Russell Sage Foundation, New York.
- Richmond, M. (1930) „What is charity organization?” w: J.C. Colcord, R.Z.S. Mann (red.) *The Long View: Papers and Addresses*, Russell Sage Foundation, New York.
- Thomas, E.J. (1978) „Research and service in single-case experimentation: Conflicts and choices”, *Social Work Research & Abstracts*, 14, 20–31.
- Thyer, B.A. (2001a) „What is the role of theory in research on social work practice?”, *Journal of Social Work Education*, 37(1), 9–25.
- Thyer, B.A. (2001b) „Research on social work practice does not benefit from blurry theory: A response to Tomi Gomory”, *Journal of Social Work Education*, 37(1), 51–66.
- Tiffany, F. (1890) *Life of Dorothea Lynde Dix*, Houghton Mifflin Company, Boston.
- Tucker, D.J., C. Garvin, R. Sarri (1997) *Integrating knowledge and practice: The case of social work and social science*, Praeger, Westport, CT.